

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Олександр Карпову

foi+request-131417-

@

Щодо розгляду звернення

Міністерство юстиції України розглянуло Ваше звернення від 16 липня 2024 року, оформлене як запит на публічну інформацію, щодо правових статусів «людина», «громадянин України», «фізична особа» та в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» публічною інформацією визнається відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом. Доступ до інформації забезпечується, зокрема, шляхом надання інформації за запитами на інформацію. Запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Розпорядники інформації зобов'язані, зокрема, оприлюднювати інформацію про систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник (частина перша статті 1, пункт 2 статті 5, пункт 5 частини першої статті 15, частина перша статті 19 Закону).

З огляду на викладене зауважуємо, що зміст Вашого звернення свідчить про необхідність отримання Вами роз'яснення законодавства у порядку та строки, визначені Законом України «Про звернення громадян».

Крім того, керуючись положеннями частини другої статті 6 та частини другої статті 19 Конституції України, пункту 3 статті 7 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», підпунктів 32, 33 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228, Міністерство юстиції України відповідно до покладених на нього завдань надає роз'яснення, організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Міністерства, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства, а також стосовно актів, які ним видаються.

Водночас у контексті порушених Вами питань зазначаємо, що статтями 1 і 2 Загальної декларації прав людини встановлено, що всі люди народжуються вільними і

ЛЕГІМАЦІЯ
Міністерство юстиції України
№ 101938/ГТ-В-4628/21.1 від 10.07.2024
Підписувач: Барчук Олександр Анатолійович
Сертифікат: 2822671052944F57040000001754050018E96BC1
Дійсний з 12.09.2023 16:31:31 по 12.09.2024 16:31:31

рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в душі братерства.

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Статтею 3 Конституції України регламентовано, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Конституційний Суд України в своєму Рішенні від 08 червня 2022 року № 3-р(П)/2022 зазначає, що «із статті 3 Конституції України випливає обов'язок держави забезпечувати охорону та захист людської гідності. Такий обов'язок покладено на всіх суб'єктів публічної влади. Верховна Рада України, ухвалюючи закони, має гарантувати належний захист та реалізацію прав і свобод людини, що є однією з умов забезпечення людської гідності як природної цінності».

Під правовим статусом людини розуміються загальні, базові засади, за допомогою яких у Конституції та законах України визначаються основні права, свободи й обов'язки людини; гарантії їх здійснення, тобто можливість мати, володіти, користуватися і розпоряджатися економічними, політичними, соціальними та культурними цінностями й благами.

Статус людини не присвоюється публічною владою, а належить людині від народження і реалізується через суб'єктивні права, які мають природно-правовий характер, а тому є невід'ємними. Таким чином, зазначений статус неможливо наділити чи позбавити органами державної влади.

Як правило, закони України чи інші нормативно-правові акти в залежності від предмету правового регулювання містять визначення термінів, які застосовуються для цілей відповідного акту чи певної сфери правовідносин.

Наприклад, термін «*фізична особа*» вживається у цивільному законодавстві *стосовно людини як суб'єкта цивільних прав та обов'язків*. Про це свідчать положення Цивільного кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 16 січня 2003 року та набутого чинності 01 січня 2004 року (далі – ЦК).

Так, згідно з частиною першою статті 2 та статті 24 ЦК учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи, *а людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою*.

Правовий зміст громадянства України, підстави і порядок його набуття та припинення, повноваження органів державної влади, що беруть участь у вирішенні питань громадянства України, порядок оскарження рішень з питань громадянства, дій чи бездіяльності органів державної влади, їх посадових і службових осіб визначає Закон України «Про громадянство України», в статті 1 якого наведено визначення низки термінів, зокрема: *особа – фізична особа; громадянин України – особа, яка набула громадянство України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України, громадянство України – правовий зв'язок між фізичною особою і*

Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках; *іноземець* – особа, яка не перебуває в громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав; *особа без громадянства* – особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином.

Враховуючи викладене, під терміном «фізична особа» маються на увазі громадянин України, іноземець, особа без громадянства. Тобто, фізична особа – це будь-яка людина, яка виступає в ролі суб'єкта правових відносин. Іншими словами, фізична особа – це суб'єкт правових відносин, що представляє собою одну конкретну людину. У цьому полягає головна відмінність від юридичної особи, яка представляє собою колективне утворення.

Як приклади також можна навести такі положення актів: пункт 7 частини першої статті 4 Митного кодексу України (громадяни – *фізичні особи: громадяни України, іноземці, особи без громадянства*; пункт 8 частини першої статті 2 Закону України «Про адміністративну процедуру» (особа – *фізична особа (громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, яка перебуває в Україні на законних підставах)*), у тому числі фізична особа – підприємець, громадське об'єднання, що не має статусу юридичної особи, юридична особа, створена згідно із законом, законодавством іноземної держави або на підставі міжнародних договорів України); абзаци шостий-восьмий статті 1 Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» (відправник небезпечного вантажу – зазначена в перевізних документах юридична (резидент і нерезидент) або *фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства)*, яка підготовлює та подає цей вантаж для перевезення; перевізник небезпечного вантажу – юридична (резидент і нерезидент) або *фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства)*, яка здійснює перевезення небезпечного вантажу; одержувач небезпечного вантажу – зазначена в перевізних документах юридична (резидент і нерезидент) або *фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства)*, яка одержує небезпечний вантаж від перевізника) тощо.

Отже, термін «фізична особа» використовується в багатьох нормативно-правових актах для позначення «громадян України, іноземців та осіб без громадянства» (таким чином вказану громіздку конструкцію замінюють спрощеною, щоб не перевантажувати текст акта), що забезпечує такі принципи нормопроектувальної техніки, як лаконічність, доступність мови, що полягає в оптимальній заміні складних конструкцій простими, уніфікації термінології, простоті викладу норм, доступності їх для розуміння, або для розмежування фізичних і юридичних осіб.

Щодо статусу «громадянин України» також інформуємо, що стаття 3 Закону України «Про громадянство України» визначає коло осіб, які вважаються громадянами України.

Так, громадянами України є:

1) усі громадяни колишнього СРСР, які на момент проголошення незалежності України (24 серпня 1991 року) постійно проживали на території України;

2) особи, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних чи інших ознак, які на момент набрання чинності Законом України «Про громадянство України» (13 листопада 1991 року) проживали в Україні і не були громадянами інших держав;

3) особи, які прибули в Україну на постійне проживання після 13 листопада 1991 року і яким у паспорті громадянина колишнього СРСР зразка 1974 року органами внутрішніх справ України внесено напис «громадянин України», та

діти таких осіб, які прибули разом із батьками в Україну і на момент прибуття в Україну не досягли повноліття, якщо зазначені особи подали заяви про оформлення належності до громадянства України;

4) особи, які набули громадянство України відповідно до законів України та міжнародних договорів України.

Особи, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, є громадянами України з 24 серпня 1991 року, зазначені у пункті 2, – з 13 листопада 1991 року, а у пункті 3, – з моменту внесення відмітки про громадянство України.

Разом з тим звертаємо увагу, що відповідно до статті 68 Конституції України *кожен зобов'язаний неухильно дотримуватися Конституції України та законів України*, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

Також щодо порушених у Вашому зверненні питань громадянства України звертаємо увагу, що згідно з пунктом 1, підпунктами 4, 26 пункту 4 Положення про Державну міграційну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 360, центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, є *Державна міграційна служба України*, яка відповідно до покладених на неї завдань приймає відповідно до законодавства рішення про встановлення належності до громадянства України, оформлення набуття громадянства України та їх скасування; здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Державної міграційної служби України, її територіальних органів та територіальних підрозділів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, зокрема, у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, є *Міністерство внутрішніх справ України* (абзаци другий, шостий пункту 1 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878).

Повідомляємо, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади не є нормативно-правовими актами, вони лише мають інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Заступник Міністра

Олександр БАНЧУК

Олена Денісова 271 15 13

Персональні дані, вказані Вами у зверненні, захищаються та обробляються Міністерством юстиції України відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» з метою розгляду Вашого звернення згідно із законодавством.